

PETRŐCZY KATA SZIDÓNIA IMÁDSÁGA SZEZENI FOGSÁGÁBAN

S. SÁRDI MARGIT

Sokan hiszik azt, hogy a reformáció megjelenése a reneszánsz korszak bukásának jele. A vélekedés mélyén az a – nem mindenestül téves, mégis túlzóan leegyszerűsítő – meggyőződés rejlik, amely a reneszánszot alapvetően vallástalan, a tételes vallásokkal összeegyeztethetetlen szellemiségű korszaknak látja. A valóságban a reneszánsz korántsem volt ennyire világias szemléletű, s a reformáció nemhogy a reneszánsz bukását fejezné ki, ellenkezőleg: a betetőződése az emberközpontú szemléletnek. Az ember vizsgálódásának, ítélkezésének jogát a Szentírásra is kiterjeszti, kiteljesíti az ezredfordulótól kezdve jelen lévő vallásos reformtörekvéseket, s egy új, a polgári életmódnak megfelelő vallásosságot tesz lehetővé.

Bármennyire meghatározta a vallásos világnézet a középkor szellemiségét, az egyház az egyes emberre nézve csak a keresztény köteleességek megtartását írta elő, azaz szokások betartását igen, érzelmek megélését nem. A középkor alkonyán föllépő vallásos–laikus mozgalmak (valamint az eretnekségek egy része) azonban megkívánták a csatlakozóktól, hogy hitüket szubjektíven is átéljék, helyesebben a csatlakozók éppen azért csatlakoztak e mozgalmakhoz, mert bennük megtalálták azt, amit a kor egyházi életében nem: az érzelmi élményt. Ezekben a mozgalmakban egy új, korszerű vallásos magatartás formálódik, amely a vallást az egyes ember személyes ügyévé kívánja tenni. Ez az igény tisztán fejeződik ki az imádságokhoz való viszony megváltozásában. Imaszövegek, imaformulák léteztek korábban, már az egyházatyáknál is, de csak e mozgalmak tették az imát az istenséggel való egyesülés, érzelmi kapocs eszközévé: bennük a magánima a hívő érzelmi életének megszólalásává, az egyéni számvetés műfajává vált.

Magyarországon a késő–középkori kódexekben jelennek meg az első magyar nyelvű magánimák, összesen 21 kódexünk tartalmaz imát (elég vegyes anyagból összeszöve), közülük nem egy többé–kevésbé imádságoskönyvnek is tekinthető (Gyöngyösi-k., Gömöry-k., Kriza-k., Kulcsár-k.), sőt vannak köztük világi személy számára készült imakönyvek is (Czech-k., Festetich-k., Peer-k.).

A reformáció, amely a késő–középkori vallásos–laikus mozgalmak eszméiből oly sokat örökölt, szintén központi kérdésnek tekintette a magánimát. Luther arra törekedett, hogy – szakítva a középkor formulákkal teli, *Paradisus animae* és *Hortuli animae* jellegű imádságos könyveivel – „önimádkozásra szorítsa híveit”.¹ Súlyt fektetett rá, hogy a hívő az imádkozásnak ne csak a helyére és idejére,

¹ GAJTKÓ 1936, 4; BRAW 1989, 143.

hanem a módjára és a tartalmára is ügyeljen, de kifejezetten óvott a magánima külsődlegességétől.² Saját imáit arra szánta, hogy belőle az együgyű hívek is megtanulják az Istennel való beszélgetés módját, s utóbb a maguk szavaival, immár vezetés nélkül tudjanak imádkozni.³

Ám az így felfogott magánima az egyéni számvetésnek olyan képességét, olyan önreflexív érettséget feltételez, amely csak keveseknek volt birtokában. Mihamar kiderült, hogy a hívőknek továbbra is szükségük van valamiféle vezetőre, szöveges segítségre. A 16. század második felében német nyelvterületen a középkori misztikusok új kiadásainak egész sora terjed latinul és németül egyaránt.⁴ Magyar nyelven Heltai Gáspár adott ki imádságoskönyvet, némiképp tartva a „kolozsvári pasquillások s a felette igen bölcs kovácsok” ítéletétől, akik azt fogják mondani: „ím, elbolondult és gyermekké lett a vén Heltai Gáspár. Ím ismét pápássá akar lenni, hogy új zsolozsmás breviárt akar szerezni.”⁵ A 17. században a tridenti zsinat hatására a katolikus imádságirodalom gyorsan gazdagodott (Fejérvölgyi István, Péchi Lukács, Marosvásárhelyi Gergely, Pázmány Péter), a protestánsok azonban eleinte erősebben támaszkodtak az egyházatyák imádságaira, s csak a belső, lelki élet iránt oly fogékony kegyességi mozgalmak (puritanizmus, coccejanizmus, pietizmus) hatására szaporodtak meg a magánimádkozásra szánt imádságoskönyvek.

Petróczy Kata Szidónia vallásos olvasmányairól nagyon kevés ismeretünk van. Ismerte a hazai, a szlovák, élete végén a német egyházi énekköltészetet; birtokolt annyi német könyvet, hogy azokról érdemesnek tartotta végrendeletében külön rendelkezni.⁶ Az egyházi irodalomban való tájékozódásáról azonban leginkább prózafordításai vallanak.⁷ Nem érintve most első prózafordításának bonyolult kérdéseit, két másik, névvel kiadott fordítására hivatkozunk.⁸ Mindkettő Johann Arndtnak (1555–1621), a reformortodoxia kedvelt írójának művéből, a *Vier Bücher vom wahren Christentum* (1605–1609) bizonyos fejezeteiből készült.

Johann Arndt az evangélikus felekezet szellemiségét nemcsak a keresztény erkölcsiség, hanem az imádság felfogása tekintetében is erősen befolyásolta.⁹ Első ilyen jellegű műve, a *De constituendis scholiis virtutum* (1596k.) elveszett; az

² KVIST 1989, 108, 109.

³ *Imádkozzunk együtt Lutherral – ma is*, 1983, 17, 18.

⁴ BRAW 1989, 142.

⁵ *Isteni dicséreték és könyörgések*, Kolozsvár, é.n. [1570k.], előjáró beszéd. Idézi GAJTKÓ 1936, 4. A mű egyetlen fennmaradt példánya Kolozsvárt van, ellenőrzésére nem volt mód.

⁶ ROZSNYAI – KOHÁRY – PETRÓCZY – KÖSZEGHY 2000, 657.

⁷ ROZSNYAI – KOHÁRY – PETRÓCZY – KÖSZEGHY 2000, 642–649.

⁸ *A kereszt nehéz terhe alatt elbágyadt szíveket élesztő, jóillatú tizenkét lilium* (Kolozsvár, 1705; RMK I. 1704); *Jó illattal füstölgő, igaz szív* (Lőcse, [1708]; RMK I. 1747).

⁹ BRAW 1989, 140.

imádságról való nézeteit a *Paradiesgärtlein voller christlichen Tugenden* (1612) c. művében taglalja, de hivatkozik imakönyvére a *Wahres Christentum* lapjain is. Az imáról vallott nézetei a legszorosabban kapcsolódnak az ifjúságában megismert középkori szerző, Andreas Musculus felfogásához, amelyet annak imádságoskönyveiből (latinul 1553, németül 1559) megismerhetett: a *Paradiesgärtlein*ben öt témát sorolt föl mint az imádság alkalmait, s közülük három megegyezik a Musculus által felsorolt öt imadiszpozíció hármával (hálaadás a Szentháromság jótéteményeiért; keresztviselésben és kísértésben lelki orvoslásért mondott ima; dicséret és öröhimádság). Maga a *Paradiesgärtlein* cím is a középkori kegyesség imakincsének öröksége, bár maguk az imák magukon viselik az ágostoni meditációs könyörgés hatását, a jezsuita imairódalom nyomát s a korabarokk színeit. Luthertől eltérően Arndt – egy megváltozott pasztorációs helyzetben, a kegyesség eszmeiségének megfelelően – az ima hatástalanságát ellenzi, azt az imádságot, amelynek nincs befolyása az életre,¹⁰ s ezzel Spenernek, a pietizmus ideológusának felfogását előlegezi meg. Öt imadiszpozíciója egyben az a fokozatosság, amelyet a hívő bejár lelki útján, míg eljut az Istennel való egyesülés öröméig. Imatanának ez a kettőssége (hogy egyszerre tulajdonítja a megigazolást a hitnek és az Istennel való egyesülésnek), az erős etikai hangsúly és a lelki élet fokozatosságának felfogása kétségtelenül az egyházatyákhoz és a középkori misztikusokhoz kötik őt.

Nem tudjuk, mikor és miként találkozott Petrőczy Kata Szidónia a pietizmus vagy a reformortodoxia alkotásaival, de az biztos, hogy szebeni rabsága idején, a *Jóillatú tizenkét liliom* fordítása közben Arndt ima–felfogását ismerte meg.

A kolozsvári egyetemi könyvtár (Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”) Ms. 4007. leltári szám alatt őriz egy apró, 32° (135x90 mm) kéziratot a fenti címmegjelöléssel. A 8 fólióból álló, kicsiny füzetet újabb időkben, valószínűleg a 19. században bekötötték, és első levelét restaurálták is, de a jobb szél szakadozása miatt a szöveg már korábban sérült. Szennylapján: (*A br. Wesselényi–levéltár letétanyagából való. Klj.*). A szennylap verzóján pecsét: *Az Erdélyi Orsz. Múzeum Könyvtára*. Kézrel írva: *On 263. 1911*. Az 1a. lapon az Erdélyi Múzeumi Egylet Könyvtára Levéltárának és a b. Wesselényi–családnak pecsétje. A vízjel csak töredékesen látszik (két fekvő nyolcas?).

Két kéz írása. Ezek egyike sem Petrőczy Kata Szidóniáé, de azzal közel egykorú. Az első kéz a bevezetőt, a második magukat az imákat írta le. Az első kéz az 1. és 2. levél rektóra írt, ám a bevezető ennél hosszabbra sikerült, utolsó mondatát jellel bezúrva és őrszóval összekötve az 1. levél verzójára kellett bejegyeznie. A második kéz folyamatosan írt a lapokra, még a második imát sem kezdte új lapon. Úgy tűnik tehát, a füzetecskében előbb kapott helyet a két ima, s csak utóbb került eléjük a bevezető.

¹⁰ „daß sie immer fort und fort die Gebetlein auff alle Tage spreche unnd lesen unnd bleiben doch in jhrem alten Leben” (*Paradiesgärtlein*, 12). Idézi BRAW 1989, 150.

Ez az elhelyezkedés akkor nyer fontosságot, ha a bevezető szövegét alaposan megvizsgáljuk. A lapszél sérülései ugyanis három sort érintenek. Ebből az első két helyen valóban hiányzik néhány betű, ám a harmadik sor *a sérülés előtt elválasztójellel (=) ér véget* [Ez=res]. A bevezető beírásakor tehát itt a lapszél már sérült volt. Meg kell tehát vizsgálnunk, hitelt adhatunk-e a hagyománynak, amely az imák szerzőségét Petrőczy Katának tulajdonítja.

Az imák megszövegezése egészében nem tér el a korszak imáinak szövegétől. Akad benne néhány szófordulat, amely Petrőczy Katánál is kimutatható („hiszem nem rövidült meg az te kezed” – „Hiszem nem rövidült, sem meg nem kisbéült / Szent kezed és hatalmod”;¹¹ „ok nélkül gűlölnek” – „Ok nélkül gyulólsz igj”;¹² „az mit az világ elveszetnek tart” – „Az mit az emberek épen elveszetnek, / Tartnak lehetetlenek”;¹³ „hatalmas karod” – „Hogy ha hatalmas karod / Engem nem tamogot”¹⁴ stb.), ezek azonban nem egyediek, szerzőséget nem bizonyíthatnak. A tartalom sem mutat túl sok olyan jelleget, ami Petrőczy Kata személyéhez kötné őket, de a *szolgálód* kifejezés eleve nőíróra utal, az „elszakasztottad tőlem az én szerelmes férjemet s–vetted suljos rabság alá”, „szabadicsd meg az én édes férjemet–is örvendetes álando szabadulással, hozd haza ötet”, „ted az én édes Férjemet kedvessé azok elöt az kknél van”¹⁵ pedig arra az élethelyzetre, amelyben Petrőczy Kata Szebenben élt. Az első ima címében szereplő „szebeni méltatlan rabság” szófordulat szintén előfordul Petrőczy Katánál.¹⁶ Rendkívül adatgazdag az imák elé írt bevezető, amelynek csak egyes adatai láttak napvilágot a kéziratnak a könyvtár birtokába kerülése (1911) előtt, a 19. században kiadott emlékiró művekben és a költő prózafordításának előszavában szétszórva. A kézírás jellege és a kézirat provenienciája hasonlóképpen a szerzőség hitelessége mellett tanúskodik: a költő unokája, a Daniel Istvánné Pekri Polixénától született Daniel Polixéna Wesselényi István felesége volt, a Wesselényi családban tehát megőrződhetett Petrőczy Kata imája.

¹¹ 4a; v. ö. ROZSNYAI – KOHÁRY – PETRŐCZY – KŐSZEGHY – 2000, 105/15.

¹² 5a; l. még 5b. V. ö. *I. m.*, 112/13.

¹³ 5b; v. ö. *I. m.*, 105/16.

¹⁴ 5b; v. ö. *I. m.*, 133/7.

¹⁵ 3a; 3b; 4b.

¹⁶ „Az 1704. esztendőben méltatlan sullyos szomorú fogságot szenvedtem Szebenben tiz egész hónapig és tiz napig, midön az én édes Férjem Gróf PEKRI LŐRINCZ Uram a’ Balás–falvi pusztá kastély örzésére (mint egy mészár–székre) kedve ellen, kevés számú fegyveretlenekkel küldetett, a’ melly helyet ostrommal és tüzzel megvévén a’ magok szabadságának helyre állításáért fegyvert kötött Magyarok meg–fógták, s’ fogva vitték Magyar országba.” *A’ Kereszt nehéz terhe alatt el–bágyatt sziveket élesztő jó illatu XII. Liliom*, Elöl–járo beszéd. Ugyanígy: „ez előtt három esztendővel méltatlan szomorú rabságom”, *Jo illattal fűstölő Igaz Sziv*, Elöl–járo beszéd. *I. m.*, 646–647; 649.

Ezeket megfontolva az imákat elfogadjuk Petrőczy Kata Szidónia alkotásaként. A bejegyzésről azt kell feltételeznünk, hogy a füzetbe előbb bekerült a két ima, majd utóbb írta valaki eléje a bevezetőt úgy, hogy a levél közepe táján a papír széle már sérült volt, s idő jártával a szakadás még nagyobbra nőtt.

Az imák az Arndt által tételezett „Trostgebete im Kreuz” típusba tartoznak; hangjuk erősen emlékeztet a két fordítás előljáró beszédeinek hangjára.

Figyelemre méltónak tartjuk, hogy az imákban egy helyütt nemcsak maga és férje számára kér irgalmat Istentől a szerző, hanem a szenvedő társak számára is: „szabadics meg az velünk edgjüt méltatlan rabságot szenvedöket”.¹⁷ Úgy vélem, ez alátámasztja azt a megfigyelést, amelyet korábban több helyütt megkockáztattam: hogy a pietizmus és a Rákóczi–szabadságharc alatt átélt szenvedés a költőnőt fogékonnyá tette a közösség, a „mások” sorsa iránt.¹⁸

A következőkben betűhíven közöljük a kézirat szövegét.

[Petrőczy Kata Szidónia imádságai szebeni fogságában]

[1a] In A[nn]o 1704 Irta ezen könyörgest Groff Petroczy Kata Sydonia: Groff Pekri Lőrincz Házas Társa: Midőn a' Rákocziana Revolutionnak kezdetiben Férjét a' R. Gubernium pro Antiquardia Szeben eleiben egynéhany W[á]r[me]g[j]eiek]kel Balás falui Castelyban Collocalta volna: De a' W[á]r[me]gy[é]t[öl] a lapszél sérült] késén érkezvén az helyre [sérülés] Azomban Guti Kurucz Ezres Kapitány feles Hajdu Seregekkel érkezven a' Kastelyt Körül vészi. Aszt meg gjujtya: A' Groff 20 defensiora valo szemelleyekkel alig volt [? a pecsét miatt olvashatatlan] méghis magát [2a] defendalni igyekezik: Egj Kurucz Tisztet el ló maga, de végre a' sokaság p[ræ]váleálván a Kaput bévagak, és a' mi kevesen ott voltak, mind Rabságra esnek: Magát a' Grofot Rakoczi Ferencz fejedelemhez Rabul kiviszik. Kiis nem akarván Io Kiralyahoz hűségtelen lenni, Rakoczihoz nem hajol, azért ott egész Fel Esztendeig Kemény Rabságban marad. Az alatt Szebenben maratt Feleségét Rabutin Kegjetlen General Suspicioban keveri és Kemény Arrestumb[a] vészi. [1b] Ezen Rabságában írta osztan a' Grofneis ezen Imadsagot.

[2b]

I.N.I.

Egj Nyomoruságban lévo személynek Istenhez való alazatos sup[p]licatioja, melyet szebeni méltatlan rabságában irt Az jrott szomoru esztendőben

¹⁷ 3b.

¹⁸ Semmi okunk nincs tehát arra, hogy a nőköltőtől valóban szokatlan módon, a közösség nevében szóló 137. és 139. sz. verseket, amelyek a Szebenben őt ért agyvérzést követően született 138. sz. vers szomszédságában keletkeztek, a költőnőtől elvitassuk (v. ö. VAR-GA 1977, 164–166; 166–167).

Menynek földnek hatalmas teremtő s–igazgató Istene Ki semmiből ezt az nagy alkotvánt teremtéd, midőn te a’ szeleket megdorgáloed engednek tenéked [másfél sor egy ráragasztott apró papírszelet miatt olvashatatlan] Az föld fundamentomi meg Indulnak a’ te szódra, és az fel haborodot tenger mélysége tsak tekintetedre is meg csendesedik, mindenek az te hatalmodban vadnak, te sebesitesz, te gyogjitasz, te szomoritasz te vigasztalsz, te ölsz te elevenítesz és sem[m]i nem lehet a te akaratod ellen söt hajunk szala sem eshetik le fejünkrül, Oh Uram, énis gyámoltalan szolgálod érzem kezeidnek sulyosságát melynek terhét érdemem szerint eresztetted reám, Uram példabeszéddé töttél és gjülőimnek csufjáva, avagj el–hattál é engemet Oh könyörülő jo Isten hogj Nemzetemnek s–joakaroimnak [3a] is sziveket bézártad siralmim előtt, Uram el–szakasztottad tölem az én szerelmes férjemet s–vetetted suljos rabság alá, el–szakasztottad Oh Uram tölem minden vilagi örömet, s–attál minket gjülőöinknek nyelvekre, kik ejiel nappal vesztünköt s–karunkat munkalogják, ki vetettél engemet az emberi tarsasagból Kabuddonnozorról, és senki nem ésmér engemet meg keményétetted emberek szivét oh nagy Isten hozzánk az mi büneinkért, senki igaz igjemnek mentségére nem szól, az elméket az mi ostorozásunkra meg homalyosítottad hogj az nap fényhez hasonló artatlanságot sem lathatták s–eszekbe nem veszik, visza fordítyák jo értelembe eset cselekedetinket és beszédinket, Oh Ur[am] ne hagj–el minket ne ostoroz büneink[ne]k érdeme szerint, meg érdemlettük nem csak ezen sziv emésztő bánatot, jó akaróink megvetését, és gjülőöink nyomorgatását, hanem az örök kárhozatot–is, meg vallom oh Irgalmas Isten meg vallom hogj vétkeztünk teellened, [3b] mert születésünk napjatul fogva egj órát vagj szempilantást sem szenteltünk igazán tenéked, de oh bünösökön könyörülő Kegjelmes jó Isten nem esem ketségbe mert te az meg térököt hozzád fogadod, az meg töredezett nád szálát el nem töröd, sem az füstölgő csepüt el nem óltod, és az ki benned bizik nem esik szigjenbe, hiszem hogj engemet sem útalsz meg, könyörűly rajtunk oh nagy irgalmasságu jo Isten, ne késsél hozd el az mi vigasztalásunknak bóldog óráját hozd –el, meg bocsátván az mi büneinket szolgáltsd ki az mi bóldogulásunkra való eszközöket, szabadicsd meg az én édes férjemet–is örvendetes álando szabadulással, hozd haza ötöt hogj egjüt élvén aldhassuk nevedet, szabadics meg az velünk edgjüt méltatlan rabságot szenvedöket, szabadics meg nyomoruságinkból, hozd nap fényre ártatlan vóltunkat, [4a] vádloinkat szigjenécsd meg oh igasságot szerető Isten, és mint az Achitophel tanácsát ugj roncsad meg az ellenünk való tanácsot, s–az felölünk fel töt gonosz szándíkot erős hatalmaddal változtasd meg, Oh Uram Zabolázd meg az mi gyülőöinket, kiket te jobban ésmersz mint nem mi magunk mert sziveket s–vesséket visgalo Isten vagj, Zabolázd meg őket mint Philopátort, meg zaboláztad vólt hogj az te népednek nem árthatot, hiszem nem rövidült meg az te kezéd hogj meg nem segíthetnél sem el–nem fogjot nagy irgalmasságod hogj meg ne szánhatnál, mutasd meg nékiek hogj náloknál hatalmassab vagj, és az Gyámoltalanok gjamola s az el–hagjattakat te hozzád kiáltókat meg halgató jo isten egjedül csak te

vagj, had lássák meg az te hatalmatat s–ésmérjék meg porhamu vóltokat, Oh Uram az három iffiat az égő kemen [4b] czébe meg tartád, Josephet az Tömlöczbül méltóságra emeléd, hogj az ő halálat és vesztét munkalodó atyafiaival jót tehetet azzal meg áldád, Manassest az Tömlöczbül Ki szabaditád, szabadics meg minket–is oh Uram, addig penig ted az én édes Férjemet kedvessé azok elöt az kicznél van mint Josephet, had féllenenek töled s–véle mind felebarátyokkal jól bán[n]yanak, óltalmazd betegségtül haláltul, enyhicsd szive fájdalmát az te vigasztaló Kegjelmeddel, szükségében légj tapláló erős paissa, légj önécie bölcs tanácsadoja s–ne hagj el vesznünk, Uram Jelennyék meg az te segedelmed nekünk–is noha érdemetlen de te benned bizó szölgádnak és szölgálódnak, ki az Kegjetlen Oroszlányok szívét meg szeliditeted hogj Danielnek nem árthattak, lagicsd meg az ellenünk meg keményedet sziveket is lagjicsd meg, oh nagj Isten, [5a] s hajcsad könyörületességre azokat. Uram te az kösziklábul vizet attal birsz az mi gjölölöink köszikla forma szivekkel is nyuly magad az mi gjámoltalan el–hagjatot szomoru igjünkhez, és parantsoly nékiek hogj akarattyok ellen–is az mi jonkat munkálódgjak, ne enged hogj Kivánságok szerint meg ronthassanak Karosithassanak ben[n]ünket, óltalmaz minket Oh Ur[am] minden gonosz igjekezeteknek vighez vitelétül, légj az mi pártfogónk, s–ne enged hogj lábok alá tapogjanak azok a’kik ok nélkül gjölölnek, mutasd meg jó voltodat s–nagj hatalmodat ne hagj el–minket mert csak te read hagjatattunk s–csak edgjedül te benned bizunk, ki azt mondottad hi segítségül engemet az te nyomoruságodnak idején és én meg segitelek tégedet. Oh igaz mondó jo Isten mi az te igiretidben bizunk, segély szabadics és vigasztaly meg, [5b] minket is, had lássák, meg az mi ok nélkül való gjölölöink és üldözöink hogj te vagj az mi gjamolunk, és szabaditonk, had lássa minden az te jó vóltodat és irgalmasságodat rajtunk, Uram te nálad semmi lehetetlen nints, és az mit az világ elveszetnek tart a’ te hatalmas karod fél emelheti s meg tarthattya, ne hagj el minket, lam az te Sz[ent] Fiad azt igirte hogj valamit az ő nevébe Kérünk mindeneket meg adz minékünk halgas meg és tarcs meg vigasztaly és aldgj meg Szerelmes Sz[ent] Fiadnak neveért érdeméjért s–keserves Kinszenvedéséjert. Amen.

Mas

Oh mindenekkel szabadossan biro erős hatalmas Isten, ez nyomoruság sarjának feneketlen mélységében merülvén minden felöl reám tudult bánat habjai közzül kiáltok te hozzád, kiáltok mint a’hoz a’ki egjedül való Szabaditonk lehez. [6a] Oh Uram az vizeknek soksagi fejemen fellyül haladtanak, az én szivem háborog nintsen nyugodalma. Mert banatimnak szeleitül kegjetlenül ostromoltatik, nintsen nyugodalmom és nyegek mint a’ galamb csak te töled várván segedelmet, környül vöt mindenfelöl az szomorúság, és sohonnan szabadulast nem várok, az gjötremnek rettenetes terhe az földig nyomot, és ha hatalmas kezéd meg nem segít annak fel háborodot mélysége el–nyel. Oh Uram el fogjot é az te kegjelmességed s–igiretid meg szüntenek–é, de tavul légjen oh Irgalmas jó Isten

mert az te igiretid igazak a mének és örökké tartók, látod, oh gjamoltalanok gjámola, az föld porában nyomatot szomorú igjemet, látod hogj mint az el-tévedet Juh bujdosik bánattal tellyes elmém az szomorúságnak rettenetes pusztáján, nintsen segétöm, nincs párt fogóm, nincs tanács adóm, nintsen senki [6b] az ki oltalmazná az nyomorultat, csak az te erős karod segíthet nékem, Ur[am] látod az én siralmimot, szed tömlödben könyveimet, s-hohászzkodásimot ved Sz[ent] füleidben, minden bűneimet a' te Sz[ent] Fiadért az feledékenységnak tengeriben vetvén Kely ki melettem, Kely ki oh erős boszu álló Jehova kely ki, ved fel igjünket fogd pártunkot és óltalmaz gjülölőink ellen, lám eddig-is édes Atya[m] te vóltal minden el hagjattaknak oltalmok, üldözőjök mint szenvedők[ne]k menedék helyek, s-az te benned bizoknak segedelmek. Te vigasztaltad meg Davidot sok szenvedési után, te áldád meg Jóbot *keresztviselési s kárai* [a kéziratban: *keresztviselés iskárai*] után, te szabadtottad meg az Izrael népét az Babilonai fogságból, és az Egiptomi igából, te szégjenéted meg s-a' veres tengerbe borítás Farahót midön az te népednek elvesztésére ment vólna, s-az te népedet az tengeren által száraz lábbal vitted *által* [örszó: *által. 7a: által hiányzik*] Oh Uram az mi szörnyü bánatinknak feneketlen örvényébül vezes ki minket-is száraz lábbal, s-ne enged hogj annak melysége el boricson benünket, Uram az artatlan Susánnát megszabadítád és annak vádlóit meg szégjenéted az iffiu Daniel által, Uram te minden sziveknek titkait látod, te tudod ártatlan vóltunkat, tudodd gjülölőinknek nagy hatalmát s-az mi gjamoltalanságinkatis, kely ki, és tamasz egj Dánielt, támasz egj nyomorulton szánakodó embert az ki pártunkat fogja, és a halálhoz hasonló gjamoltalan sor-sunknak legjen Istenes óltalmazója, mindenek az te hatalmadba vadnak, ugj az mi üldözőink kemény Köszikla Szivek-is, eléged még eddig való nyomoruságinkot bánatinkot méltatlan szenvedésénket és nagy kárainkot, ne engedjed hogj semmivé tegjenek a'kik nyoromuságinkot s-karainkot munkálódgják, dorgáld meg az ő sziveket s-engednek tenéked, lágics meg azokat, s-hajcsad könyörületességre mi hozánk, mert az te akaratod ellen semmi nem lehet, te ólthatod el az ő ellenünk felgerjedet haragjokat, Oh Uram ésmértesd meg véle hogj ök-is halando emberek, és hogj ártatlan felebarátyokat üldözik, ki Lábant meg intted álmában hogj Jákóbnak ellene ne szóllyon, Esaunak is haragját attyafiahoz való szeretetté változtattad, ugj változtasd meg ezeknek-is sziveket, légy az mi segedelmünk, ved fel az mi igjünket, ved fel bajunkat, mert ég alat senki nintsen a'ki segícsen csak te egjedül, mindentül meg vetettek vagjunk de te szánakodol az [8a] nyomorulton, az te hatalmas kezed ezt mind meg változtathattya, Oh édes atyánk légy szabadítónk ved fel igjünket mert csak tereád hagjattunk csak te benned bizunk, Könyörüly rajtunk oh hozzád térökön könyörülő jo Isten, mutasd jelét szabadításodnak, had lássa a' világ hogj te pörlesz magad érettünk gjámoltalan s-csak te benned bizó szolgálóidért, halgas meg Sz[ent] Fiadért, kinek nevéjért mindeneket meg igirtél nekünk adni, hiszük hogj ő erette meg-is halgacz minket szerelmes édes Szent Atyank halgas meg Kegjelmessen. Amen.

BIBLIOGRÁFIA

BRAW 1989

BRAW, Christian: *Das Gebet bei Johann Arndt = Makarios–Symposium über das Gebet*, hrsg. MARTIKAINEN, von Jouko – KVIST, Hans–Olaf. Åbo Akademis Förlag, Åbo, 1989. 132–157.

GAJTKÓ 1936

GAJTKÓ István: *A XVII. század katolikus imádságirodalma*, „Élet” Irodalmi és Nyomda Rt., Budapest, 1936 (Palaestra Calasactiana, 15).

GUARDINI é.n.

GUARDINI, Romano: *Az imádság iskolájában*, Szt. István Társulat, Budapest, 1988.

HALLESBY

HALLESBY, Olaf: *Az imádságról*, Evangélikus Iratmisszió, h.n., é.n. (2001?).

HAFENSCHER 1983

HAFENSCHER Károly: *Imádkozzunk együtt Lutherral – ma is*, ford., bevez. és jegyz. HAFENSCHER Károly. A Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest, 1983.

KVIST 1989

KVIST, Hans–Olaf: *Das evangelisch–lutheranische Gebet. Entwurf einer Gebetstheologie = Makarios–Symposium über das Gebet*, hrsg. MARTIKAINEN, von Jouko – KVIST, Hans–Olaf. Åbo Akademis Förlag, Åbo, 1989. 104–131.

LERCARO 1959

LERCARO, Giacomo: *Wege zum betrachtenden Gebe*. Verlag Herder, Basel–Freiburg–Wien, 1959.

ROZSNYAI 2000

ROZSNYAI Dávid – KOHÁRY István – PETRŐCZY Kata Szidónia – KŐSZEGHY Pál *Versei*, kiad. KOMLOVSZKY Tibor – S. SÁRDI Margit. Balassi Kiadó, Budapest, 2000 (RMKT XVII/16).

VARGA 1977

VARGA Imre: *A kuruc küzdelmek költészete*, Budapest, 1977.